

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประเมินศักยภาพคนไทยในห้วงการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ระบุว่าคุณภาพการศึกษาของไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเนื่องจากระบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ยังปรับไม่ทันการเปลี่ยนแปลงคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ไม่ได้สร้างคนให้คิดเป็นทำเป็นและมีคุณธรรมและจริยธรรมเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังขาดกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้อย่างเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศและการจัดอันดับของสถาบันหลายแห่ง ซึ่งให้เห็นว่าขีดความสามารถการแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาไทยทั้งระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพคนให้สามารถปรับตัวเท่าทันและแข่งขันในสังคมโลกได้ในระยะต่อไป (สำนักคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543 : 9 – 10)

รัฐบาลไทยได้เร่งรัดให้สถาบันการศึกษาปรับแผนผลิตและพัฒนากำลังพลขนานใหญ่โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเนื่องจากการจัดการศึกษามีเป้าหมาย แนวคิด และข้อจำกัดของการวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) พบว่าในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามีเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ อีกทั้งการเปิดเสรีทางการศึกษาก็เพิ่มมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งก็มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน แต่อุดมศึกษาหลายแห่งก็มีจุดอ่อนเพราะยังมุ่งการสอนละเลยการวิจัยเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ เกิดปัญหาที่ขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณภาพ อีกทั้งคุณภาพของหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการขาดแคลนการวิจัยอย่างจริงจัง (คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 : 4 – 12) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ มีความรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศสามารถสร้างองค์ความรู้และมีผลงานการวิจัยและนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานต่อไป จึงควรปรับปรุงระบบการบริหารจัดการอุดมศึกษาทั้งในระดับรัฐบาลและระดับอุดมศึกษาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม โดยให้ภาคเอกชน ชุมชน และสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ยกระดับให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและได้เปิดการศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง

ทำการวิจัยให้บริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาการบริหารการศึกษาเป็นครั้งแรกได้ในปีการศึกษา 2541 จนกระทั่งสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามได้ยกฐานะขึ้นเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 และในปัจจุบันได้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาโดยเปิดเป็นภาคพิเศษเรียนวันเสาร์ – อาทิตย์ นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษามากเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในระดับศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาสาขาการบริหารการศึกษาไปแล้วจำนวน 7 รุ่น และจากรายงานผลการดำเนินงานของสถาบันเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ในปี 2545 พบว่ามีการสำรวจคุณภาพของบัณฑิตด้วยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2543 – 2544 ทั้งในส่วนภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนระบุว่า ในภาพรวมของผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจบัณฑิตของสถาบันอยู่ในระดับมาก (สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, 2545 : 146)

อย่างไรก็ตามการประเมินดังกล่าวเป็นเพียงมุมมองในภาพรวมเท่านั้นและยังไม่ปรากฏว่ามีการประเมินผลสำเร็จของการผลิตบัณฑิตในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษาแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อจะได้ทราบคุณภาพจุดเด่นจุดด้อยของการจัดการศึกษาซึ่งจะเป็นข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการวางแผนจัดการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อความต้องการของสังคม ท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของปรัชญาแห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในด้านต่อไปนี้
 - 1.1 ความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นที่สนับสนุนการจัดการศึกษา
 - 1.2 กระบวนการในการจัดการศึกษา
 - 1.3 ผลผลิตของการจัดการศึกษาได้แก่ คุณภาพของมหาบัณฑิต
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินด้านปัจจัยและกระบวนการในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของมหาบัณฑิต นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิตและจากการประเมินตนเองของมหาบัณฑิต

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามสาขาวิชาการบริหารการศึกษา รวมทั้งสิ้น 113 คน จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2542 – 2548 จำนวน 35 คน

1.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2546 – 2548 จำนวน 35 คน

1.3 อาจารย์ผู้สอนและหรือคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 13 คน

1.4 ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 30 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2529 : 458) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 113 คน แบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

2.1 มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2542 – 2548 จำนวน 35 คน

2.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2546 – 2548 จำนวน 35 คน

2.3 อาจารย์ผู้สอนและหรือคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 13 คน

2.4 ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การประเมินการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ที่ทำการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตและการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2541

2. การประเมินการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาครั้งนี้ ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของซีปปี้ (CIPP Evaluation Model) โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่จะประเมินเป็น 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ หลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน คุณลักษณะของนักศึกษา วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และแหล่งค้นคว้า

2.2 ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การจัดทำวิทยานิพนธ์ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และการบริการด้านต่าง ๆ

2.3 ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 4 กลุ่ม

1.1 มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

1.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

1.3 อาจารย์ผู้สอนและหรือคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

1.4 ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ปัจจัยเบื้องต้นที่สนับสนุนการจัดการศึกษา

2.2 กระบวนการในการจัดการศึกษา

2.3 คุณภาพของมหาบัณฑิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นักศึกษา วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ แหล่งค้นคว้า และกระบวนการจัดกิจกรรมการจัดการสอน การควบคุมวิทยานิพนธ์ และการบริการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของมหาบัณฑิตเพื่อนำไปพิจารณาคัดเลือกและพัฒนา นักศึกษาตลอดจนปรับปรุงการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการประเมินด้านปัจจัยและกระบวนการในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตามความคิดเห็นของมหาบัณฑิต นักศึกษา และอาจารย์และหรือคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไม่แตกต่างกัน

2. คุณภาพของมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิตและการประเมินตนเองของมหาบัณฑิต ไม่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2541 – 2548

2. การประเมินการจัดการศึกษา หมายถึง การตรวจสอบตัดสินคุณค่าในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงานและผลผลิตของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.1 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง การประเมินความพร้อมของปัจจัยในการดำเนินการ ซึ่งได้แก่

2.1.1 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2546 – 2548

2.1.2 อาจารย์ผู้สอนในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา หมายถึง ผู้ให้การศึกษาอบรมในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2541 – 2548

2.1.3 คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการให้คำปรึกษา ดูแลนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2546 – 2548

2.1.4 หลักสูตร หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา และรายละเอียดต่าง ๆ ของสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.1.5 วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ หมายถึง สิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งได้แก่ สื่อการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ รวมทั้งอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องทำงาน ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องประชุม ห้องสัมมนาสำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2.1.6 แหล่งค้นคว้า หมายถึง สถานที่ที่สามารถศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้แก่ สำนักวิทยบริการห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาและอินเทอร์เน็ต

2.2 การประเมินกระบวนการดำเนินงาน หมายถึง การประเมินวิธีการดำเนินการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่

2.2.1 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องกระทำร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ แนวคิด และทักษะต่าง ๆ ของอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.2.2 การทำวิทยานิพนธ์ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาคำตอบโดยวิธีการที่เป็นระบบของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2.2.3 การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อให้ศึกษานักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

2.2.4 การบริการด้านต่าง ๆ หมายถึง การได้รับความสะดวกจากการจัดสวัสดิการของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

3. การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การประเมินคุณภาพของมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยพิจารณาจากคุณลักษณะด้านความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถในทางวิชาการและการวิจัย ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

4. สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

5. มหาบัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2542 – 2548

6. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนครั้งแรกในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2546- 2548

7. ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในหน่วยงานของมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

8. ผู้ร่วมงาน หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม